

KAP. IV

FOROM DIVERSI TAĆ-ČELEBRAZZJONI TAL-QUDDIESA

74. F'kull Knisja lokalji, l-aqwa forma ta' Quddiesa hija dik li għaliha jippresiedi l-Isqof tal-post, imdawwar bil-prebiteri u l-ministri tiegħi,⁵² u li fiha l-poplu qaddis ta' Alla jieħu sehem shiħ u attiv. Din iċ-ċelebrazzjoni tiehu bil-haqqq kollu l-ewwel post minhabba t-tifsira għolja tagħha, ghax hija turi dehra speċjali tal-Knisja.

75. Gieħ kbir jistħoqqilha wkoll il-Quddiesa iċċelebrata bis-sehem ta' xi komunità, l-aktar parrokkjali, għaliex biha tkun irrapreżentata l-Knisja universali, mig-bura f'posit u hin determinati, l-aktar fiċ-ċelebrazzjoni komunitarja tal-Hadd.⁵³

76. Fost il-Quddies iċċelebrat mill-komunitajiet ghāndha post partikulari l-Quddiesa konventwali, li hi biċċa mill-Uffiċċju ta' kuljum, jew dik li jsejhulha l-Quddiesa "tal-komunità". Iċ-ċelebrazzjoni ta' dawn il-Quddisiet ma għandha ebda forma speċjali, iż-żidha jixraq tassew li ssir bil-kant, u l-iż-żed li fiha jieħdu sehem shiħ il-membri kollha tal-komunità, sew reliġuži sew kanonici. F'dan il-Quddiesi kull membru tal-komunità għandu jaqdi l-uffiċċju tiegħi, skond l-Ordni jew il-ministeru li rċieva. Jaqbel li f'dan il-Quddies, kemm jista' jkun, jikkonċelebraw il-presbiteri kollha ukoll dawk li l-għid pastorali tal-fidili job-blighahom iqaddsu kull wieħed waħdu.⁵⁴ Barru minn dan, kull membru ta' dik il-komunità kemm jekk hu saċerdot u kemm jekk muħwiex saċerdot jista' jiltqarben biziż-zeġw speċi.

I. IL-QUDDIESA MAL-POPLU

77. Il-Quddiesa mal-poplu hija dik li ċ-ċelebrazzjoni tagħha ssir bis-sehem tal-fidili. Din il-Quddiesa, l-aktar fil-Hdud u l-festi ikkmandati, jixraq li kemm jista' jkun issir bil-kant u b'numru biżżejjed ta' ministri,⁵⁵ iż-żidha tista' wkoll issir mingħajr kant u b'ministru wieħed.

78. Jaqbel jekk is-saċerdot ordinarjament ikollu mieghu lettur, kantur, u għall-inqas ministru wieħed biex iservi: f'dak kollu li se jingħad hawnhekk, din il-forma ta' Quddiesa tissejjah "tipika"; fiċ-ċele-

brazzjoni tagħha, kif se nfissru aktar 'il quddiem, wieħed jista' wkoll idħħal numru akbar ta' ministri.

Id-djaknu jista' jaqdi l-uffiċċju tiegħi f'kull forma ta' ċelebrazzjoni.

It-thejjija

79. L-altar ikun imghotti ghallinqas bi-tvalja waħda. Fuqu, jew madwaru, jitqiegħdu l-kandlieri bix-xemgħat mixgħula; jitqiegħdu ghallinqas tnejn, imma jista' jkunu erbgha, jew sittu, jew, jekk se jqaddes l-Isqof tad-djoċesi, sebgha. Fuq l-altar ukoll, jew fil-qrib, ikun hemm kruċifiss. Il-kandlieri u l-kruċifiss jistgħu jingiebu fil-proċessjoni ta' l-introjtu. Il-ktieb ta' l-Evangelji, distint mill-ktieb tal-lezzjonijiet l-oħra, jista' jitqiegħed fuq l-altar ukoll, jekk ma jingiebx fil-proċessjoni ta' l-introjtu.

80. Fuq il-presbiterju jithejjew:

a) Hdejn is-sedja tas-saċerdot: il-missal u, jekk ikun hemm bżonn, il-ktieb tal-kant.

b) Fuq l-ambone: il-ktieb tal-lezzjonijiet.

c) Fuq il-kredenza: il-kalċi, il-korporal, il-purifikatur u, jekk tintuża, il-palla; il-patena, il-pissidi jekk jinhieg, il-hobż għat-Tqrarbi tas-saċerdot u tal-ministri u tal-poplu, ampulluzza bl-inbid u oħra bl-ilma, jekk dan kollu ma jtellgħu x il-fidili fl-offertorju; u l-meħtieg għall-hasil ta' l-idejn. Il-kalċi jidherha bis-suprakal-ċi, li jista' jkun abjad dejjem.

81. Fis-sagristija, skond ma jkun mitlub mill-forma taċ-ċelebrazzjoni, jithejjew il-paramenti mqaddsa tas-saċerdot u tal-ministri:

a) Għas-saċerdot: alba, stola u pjana.

b) Ghad-djaknu: alba, stola u dal-matika; f'każ ta' bżonn, jew fi ġranet inqas solenni, id-damatika tista' ma tintibisx.

c) Ghall-ministri l-oħra: albi jew spellizzi.

Min jilbes l-alba jilbes ukoll cīnglu u

amittu, jekk ma jintużax mod iehor min-flokhom.

A) FORMA TIPIKA

Ir-riti tal-bidu

82. Wara li l-poplu jingema', is-sacerdot u l-ministri, libsin il-paramenti mqaddsa, imorru lejn l-alta u jinxu b'dan l-ordni:

- a) Il-ministru biċ-ċensier imqabbad, jekk dan jintuża.
- b) Il-ministri bix-xemħat mixgħula l-kruċiferarju f'nofshom, fil-każ li x-xemħat jingiebu fil-processjoni; ministri oħra, jekk ikun hemm.
- c) Il-lettur, li jista' jtellu miegħu l-ktieb ta' l-Evangelji.
- d) Is-sacerdot celebrant.

Is-sacerdot qabel jibda miexi jixhet l-inċens fiċ-ċensier, jekk ikun se jintuża.

83. Waqt il-processjoni lejn l-alta isir il-kant ta' l-introjtu, kif intqal fin-nn. 25-26.

84. Kif jaslu quddiem l-alta, is-sacerdot u l-ministri jsellmu b'inklinazzjoni profonda; jew, jekk ikun hemm it-tabernaklu bis-Santissmu, jagħmlu ġenflessjoni.

Il-kruċifiss, jekk ikun ingieb fil-processjoni, jitqiegħed hdejn l-alta jew xxi mkien iehor adatt; ix-xemħat li jingiebu mill-ministri jitqiegħdu maġenb l-alta jew fuq il-kredenza; il-ktieb ta' l-Evangelju jitpoġ-ġa fuq l-alta.

85. Is-sacerdot jitla' fuq l-alta u jbusu bil-qima; imbagħad jista' jinċensah mad-dawra kollha tiegħu.

86. Wara dan, is-sacerdot imur quddiem is-sedja u, kif jintemm il-kant ta' l-introjtu, waqt li kulhadd ikun bil-wieqfa, irodd is-salib flimkien mal-fidili, billi huwa jgħid: Fl-isem tal-Missier, u ta' l-Iben, u ta' l-Ispirtu s-Santu, u l-poplu jwieġeb: Amen.

Imbagħad is-sacerdot, b'wiċċu lejn in-nies, jiftah idejh u jsellem lill-poplu b'waħda mill-formoli proposti. Wara t-tis-slima, huwa stess, jew ministru iehor kapaci, jista' jgħid kelmejnejn qsar hafna lill-fidili biex idħħalhom fl-ispirtu tal-Qud-diesa tal-ġurmata.

87. Imbagħad isir l-att penitenzjal, u warajh jingħadu l-Mulej, hniex u l-Glorja, skond ir-rubriki (ara n-nn. 30-31). Il-Glorja jista' jibdheha s-sacerdot stess, jew il-kanturi, jew kulhadd flimkien.

88. Wara mbagħad is-sacerdot iġhaqqad idejh ma' xulxin u jistieden lill-poplu għatalb, billi jgħid: Nitolbu. U kulhadd, flimkien mas-sacerdot, jagħmel fit waqtiet ta' tal-b fis-skiet. Is-sacerdot imbagħad jiftah idejh u jgħid il-kolletta, li għaliha l-poplu jwieġeb: Amen.

Il-liturgija tal-kelma

89. Wara l-kolletta l-lettur imur fuq l-ambone u jgħid l-ewwel lezzjoni, waqt li kulhadd iķun bil-qiegħda jisma'; wara l-lezzjoni, il-lettur iġħid: Il-Kelma tal-Mulej, u kulhadd iwieġeb: Inroddu hajr lil Alla.

90. Imbagħad is-salmista, jew il-kantur, jew il-lettur stess, iġħid is-salm responzorjali, u l-poplu jwieġeb bir-ritornell (ara n-n. 36).

91. Jekk ikun hemm lezzjoni oħra qabel l-Evangelju, tinqara bl-istess mod kif hemm imfisser fin-n. 89.

92. Imbagħad tingħad jew titkanta l-Hallelujah jew kant iehor kif jitlob iż-żmien liturgiku (ara n-nn. 37-39).

93. Waqt l-Hallelujah jew kant iehor, is-sacerdot jixhet l-inċens fiċ-ċensier jekk jintuża. Imbagħad iġhaqqad idejh ma' xulxin, imür quddiem l-alta, jitbaxxa u jgħid fis-skiet: Naddafli qalbi.

94. Jieħu l-ktieb ta' l-Evangelju minn fuq l-alta, jekk ikun qiegħed hemm, u jmur fuq l-ambone, bil-ministri mixx-jin quddiemu; dawn jistgħu jieħdu magħhom iċ-ċensier u x-xemħat mixgħula.

95. Fuq l-ambone s-sacerdot jiftah il-ktieb u jgħid: Il-Mulej magħkom; wara t-tweġiba tal-poplu, iġħid: Qari mill-Evangelju, waqt li jagħmel is-sinjal tas-salib "l-ewwel" fuq il-ktieb u "mbagħad" fuq fommu u fuq sidru; u jinċens l-ktieb, jekk jintuża l-inċens. Wara l-akklamazzjoni tal-poplu, ixandar l-Evangelju. Fl-ahħar iġħid: Il-Kelma tal-Mulej, u l-poplu jwieġeb: Tifhir lilek, Kristu. Imbagħad is-sacerdot ibus il-ktieb u jgħid: Bit-tagħlim ta' l-Evangelju nitnaddfu minn dnubietna.

96. Jekk ma jkunx hemm lettur, is-sacerdot stess jista' jaqra l-lezzjonijiet kollha minn fuq l-ambone, kif ukoll il-kant ta' warajhom jekk ikun hemm bżonn. F'dan il-każ, waqt li jkun fuq l-ambone jixxet l-inċens fiċ-ċensier, jekk jintuża, u hemmhekk ukoll jitbaxxa u jgħid: Nad-dafli qalbi.

97. L-omilija ssir mis-sedja jew millistess ambone.

98. Il-Kredu jgħidu s-saċerdot flimkien mal-poplu (ara n-n. 44). Fil-kelmiet U ha l-ġisem, eċċ., kulhadd jitbaxxa; imma fil-festi tal-Lunzjata u tal-Milied kulhadd iġħidhom gharkobbtejh.

99. Imbagħad issir it-talba tal-fidili, bisehem tal-poplu, kif hemm imfisser fin-nn. 45-47; is-saċerdot jippresiedi għaliha minn fuq is-sedja tiegħu jew minn fuq l-ambone.

Il-liturgija ewkaristika

100. Wara t-talba tal-fidili jibda l-kant ta' l-offertorju (ara n-n. 50). Il-ministri jqiegħdu l-korporal, il-purifikatur, il-kalċi u l-missal fuq l-altar.

101. Jaqbel jekk il-fidili, bhala sinjal tas-sehem tagħhom, ittellghu l-offerti tal-ħobż u ta' l-inbid ghall-Ewkaristija, jew offerti oħra li jservu għall-htigijiet tal-knisja u tal-foqra.

Is-saċerdot, bil-ghajnuna tal-ministri, jirċievi l-offerti; il-ħobż u l-inbid ghall-Ewkaristija jitqiegħdu fuq l-altar, u l-offerti l-oħra jitpogġew f'post adatt.

102. Fuq l-altar, is-saċerdot jieħu l-patena bil-ħobż minn id il-ministru, b'idejh it-tnejn iżommha merfugħa kemmkemm 'il fuq f'nofs l-altar, u fl-istess hin iġħid il-formola ta' l-offerta tal-ħobż. Imbagħad jerġa' jqiegħed il-patena tal-ħobż fuq il-korporal.

103. Jersaq fil-ġenb ta' l-altar, il-ministru jnewwillu l-ampulluzzi, u hu jixhet l-inbid u ftit ilma fil-kalċi, waqt li fis-skiet iġħid il-formola preskritta. Jerga' jmur fin-nofs, b'idejh it-tnejn iżomm il-kalċi merfugħ kemmkemm 'il fuq f'nofs l-altar, u fl-istess hin iġħid il-formola ta' l-offerta tal-kalċi. Imbagħad jerġa' jqiegħdu fuq il-korporal u, jekk ikun hemm bżonn, iġħat-tih bil-palla.

104. Wara dan, is-saċerdot jitbaxxa u fis-skiet iġħid: Il-qagħna, Mulej.

105. Jista' mbagħad jinċensa l-offerti u l-altar; u l-ministru jinċensa s-saċerdot u l-poplu.

106. Wara t-talba Il-qagħna, Mulej, jew wara l-inċensazzjoni, is-saċerdot imur fil-

genb ta' l-altar, il-ministru jsawwa blu l-i'ma, u hu jaħsel idejh u jixxottahom, waqt li jgħid il-formola preskritta.

107. Jerga' jmur f'nofs l-altar, u, b'wiċ-ċu lejn il-poplu, jiftah u jagħlaq idejh fil-waqt li jistieden lill-poplu għat-talb billi iġħid: Itolbu, huti, eċċ. Il-poplu jwieġbu: Jilqa' l-Mulej, eċċ., u mbagħad hu jiftah mill-ġdid idejh u jgħid it-talba fuq l-offerti, li għaliha l-poplu jwieġeb: Amen.

108. Imbagħad is-saċerdot jibda t-Talba ewkaristika. B'idejh miftuha iġħid: Il-Mulej magħkom; ikompli: Nerfghu qlubna 'l fuq, b'idejh merfugħha; u jżid: Niżżu hajr lill-Mulej Alla tagħna, b'idejh miftuha. Il-poplu jwieġeb: Hekk sewwa u xieraq, is-saċerdot iġħid il-prefażju, u fl-ahhar iġħaqqaq idejh ma' xułxin u, flimkien mal-ministri u l-poplu kollu, ikanta jew iġħid b'leħen ċar: Qaddis-Imbierek (ara n-n. 55 b).

109. Imbagħad ikompli t-Talba Ewkaristika skond ir-rubriki ta' kull wahda mit-Talbiet.

Ftit qabel il-konsagrazzjoni, il-ministru, jekk tkun id-drawwa fil-pajjiż, jista' jagħmel sinjal bil-qanpiena lill-fidili; hekk ukoll jista' jdoqqha waqt l-ewwel u t-tieni elevazzjoni.

110. Fi tmiem it-Talba ewkaristika, wara d-dossologija, is-saċerdot iġħaqqaq idejh ma' xulxin u jgħid it-twissija ta' qabel il-Missierna; imbagħad jiftah idejh u, flimkien mal-poplu, iġħid il-Missierna.

111. Wara l-Missierna jibqa' b'idejh miftuha u hu waħdu jgħid l-emboliżmu Ehħlisna, li għaliex il-poplu jwieġeb: Għax tiegħek hi s-saltnejha, eċċ.

112. Imbagħad is-saċerdot b'leħen ċar iġħid it-talba: Mulej Ĝesu Kristu, li għid; kif ji spicċa, jiftah u jagħlaq idejh, ixandar il-paċi u jgħid: Il-paċi tal-Mulej, eċċ., u l-poplu jwieġbu. Wara dan, is-saċerdot iżid: Agħtu l-paċi lil xulxin, u l-fidili kollha jaġħu sinjal ta' paċi u mħabba lil xulxin skond id-drawwa użata fil-pajjiż. Is-saċerdot jaġħi l-paċi lill-ministri.

113. Jieħu l-ostja f'idejh, jaqsamha fuq il-patena, u jixhet biċċa żgħira minnha fil-kalċi waqt li fis-skiet iġħid: Il-Ġisem flimkien mad-Demm. Sadattant il-kor u l-poplu jkantaw jew iġħidu l-Haruf t'Alla (ara n-n. 56 e).

114. Is-sacerdot waħdu jghid fis-skiet it-talba: Mulej Gesù Kristu, Bin Alla l-haj, jew: Mulej Gesù Kristu, nitolbok.

115. Wara t-talba jagħmel ġenuflessjoni, īqum, jieħu f'idejh l-ostja, iżomma mer-fugha kemm-kemm 'il fuq b'idu l-leminija, bil-patena taħħa f'idu l-oħra, u b'wiċċu lejn il-poplu jghid: Dan hu l-Haruf t'Alla, u flimkien mal-poplu jżid darba: Mulej, ma jistħoqqlix.

116. Is-sacerdot waħdu, b'wiċċu lejn l-altar, iż-ġħid fis-skiet: Il-Ġisem ta' Kristu jħarisni ghall-ħajja ta' dejjem, u bil-qima kollha jitqarben bil-Ġisem ta' Kristu. Bl-istess mod jieħu l-kalċi u iż-ġħid: Id-Demm ta' Kristu jħarisni ghall-ħajja ta' dejjem, u bil-qima kollha jixrob id-Demm ta' Kristu.

117. Imbagħad jieħu l-patena, jew il-pissidi, u jersaq lejn dawk li jkunu se jitqarbu; lil kull wieħed jew waħda minn-hom jurih l-ostja kemm-kemm merfugħa quddiemu u iż-ġħidlu: Il-Ġisem ta' Kristu. Dak iwieġeb: Amen, u jitqarben.

118. It-tqarbin biż-żewġ speċi jsir kif hemm imfisser fin-nn. 240-252.

119. Waqt li s-sacerdot ikun jitqarben jibda l-kant tat-tqarbin, skond in-n. 56 i.

120. Wara li jqarben lil kulħadd, is-sacerdot jerġa' jmur fuq l-altar, u jekk ikun baqa' xi frak jiġi; jersaq fil-ġenb ta' l-altar, jew imur hdejn il-kredenza, jip-purifika l-patena jew il-pissidi fuq il-kalċi, u mbagħad jippurifika l-istess kalċi u jismu bil-purifikatur. Jekk il-purifikazzjoni tkun saret fuq l-altar, il-ministru jieħu l-kalċi bil-patena u l-pissidi fuq il-kredenza. Iżda s-sacerdot, jekk irid, jista' jip-purifika kollox wara l-Quddiesa meta johrog il-poplu, speċjalment jekk fit-tqarbin jintuża aktar minn pissidi wieħed; f'dan il-każ, il-vażi sagħi jithallew fuq l-altar jew jittieħdu fuq il-kredenza, bil-korporal taħthom u mghottijin kif jixraq, sa ma jiġu ippurifikati.

121. Wara l-purifikazzjoni, is-sacerdot jista' jerġa' jmur fuq is-sedja. Jista' jinżamm ftit skiet fil-ġabrab minn kulħadd b'ilqiegħda, inkella jingħad kantiku ta' tif-hir jew salm (ara n-n. 56 j).

122. Imbagħad is-sacerdot wieqaf quddiem is-sedja jew fuq l-altar u b'wiċċu lejn in-nies, iż-ġħid: Nitolbu. Hawnhekk jista'

jinżamm ftit skiet fil-ġabrab, jekk dan ma jkunx digħi sar wara t-tqarbin. Wara dan, is-sacerdot iż-ġħid it-talba b'idejh miftuħa, u l-poplu iwieġeb: Amen.

Ir-rit ta' l-egħluq

123. Kif tiġiċċa t-talba wara t-tqarbin, jekk ikun il-każ, is-sacerdot ixandar lill-poplu l-avviżi li forsi jkun hemm.

124. Imbagħad is-sacerdot jiiftah idejh, isellem lill-poplu u iż-ġħid: Il-Mulej magħ-kom, u l-poplu iwieġeb: U miegħek ukoll. Minnufiż is-sacerdot iż-żid: Tberikkom, eċċ., irodd is-salib fuq il-poplu, u dan iwieġeb: Amen. F'xi ġranet u okkāżjonijiet oħra, skond ir-rubriki, il-baika tista' tingħata b'forma aktar solenni, jew tingħad it-talba fuq il-poplu qabilha.

Wara l-barka s-sacerdot iġhaqqad idejh ma' xulxin u iż-ġħid: Morru fil-paci ta' Kristu; u kulħadd iwieġeb: Inroddu ħajr lil Alla.

125. Is-sacerdot ibus l-altar bħas-soltu, imbagħad isellem b'inklimazzjoni profonda flimkien mal-ministri, jew b'genuflessjoni jekk ikun hemm it-tabernakku bis-Santissimu, u jidhol ġewwa.

126. Jekk wara l-Quddiesa ssir azzjoni liturgika oħra, ir-rit ta' l-egħluq jithalla barra.

B) L-UFFIĊĊJI TAD-DJAKNU

127. Meta jkun hemm id-djaknu u jaqdi l-uffiċċju tiegħi, kollox isir kif hemm imfisser għall-forma tipika tal-Quddiesa, barra dan li ġej.

B'mod generali, id-djaknu:

- a) jassisti is-sacerdot u jīmxu maġenbu;
- b) fuq l-altar, iservi fil-kalċi u l-missal;
- c) fin-nuqqas tal-ministri l-oħra, l-uffiċċi tagħhom jaġħi milhom hu, jekk ikun hemm bżonn.

Fir-riti tal-bidu

128. Huma u sejrin lejn l-altar, id-djaknu, liebes il-paramenti mqaddsa, bil-ktieb ta' l-Evangelji f'idejh, jīmxu quddiem is-sacerdot; jekk ma jkollu xejn f'idejh jīmxu maġenbu.

129. Isellem lill-altar flimkien mas-sacerdot; jitla' miegħu fuq l-altar, fejn iqie-

ghed il-ktieb ta' l-Evangelji jekk ikun gielu mieghu; u flimkien mas-sacerdot ibus l-altar. Jekk jintuża c-ċensier, ighin lis-sacerdot biex dan iqiegħed l-inċens u jinċensa l-altar.

130. Imbagħad imur ħdejn is-sedja flimkien mas-sacerdot, u joqghod maġenbu jservi fili jkun jinħtieg.

Fil-liturgija tal-kelma

131. Waqt l-Hallelujah jew kant ieħor, id-djaknu jgħin lis-saċċeġ dot iqiegħed l-inċens fiċ-ċensier jekk jintuża; imbagħad jagħmel inklinazzjoni quddiemu u b'leħen baxx jitbolu l-barka u jgħidlu: Missier, nitolbok tberikni, u jwieġeb: Amen, wara li s-saċċerdot ibierku. Imbagħad imur jieħu l-ktieb ta' l-Evangelji minn fuq l-altar, jekk ikun qiegħed hemm, u jibqa' sejjjer fuq l-ambone biex jaqrah; quddiemu jistgħu jimxu l-ministri bix-xemgħat mix-ghula u l-inċens jaqbad, jekk ikun hemm min iservi. Kif jitla' fuq l-ambone, isselem lin-nies, jinċensa l-ktieb u jxandar l-Evangelju. Meta jispicċa, ibus il-ktieb b'sinjal ta' għieħ, u jgħid wahdu minn taħt l-ilsien: Bit-tagħlim, eċċ; imbagħad jerġa' jmur maġenb iċ-ċelebrant. Jekk ma jkunx hemm omilija u anqas Kredu, jista' jibqa' fuq l-ambone għat-talba tal-fidili, u l-ministri l-oħra jmorru f'posthom.

132. L-intenzjonijiet tat-talba tal-fidili ġħidhom id-djaknu minn fuq l-ambone, jew minn xi mkien ieħor adatt.

Fil-liturgija ewkaristika

133. Fil-bidu tar-ri ta' l-offertorju, waqt li s-saċċerdot ikun bil-qiegħda, id-djaknu jhejj i-l-altar, bil-ghajnejn tal-ministri l-oħra, iż-żda l-vażi sagħi jieħu hsiebhom hu. Ighin ukoll lis-saċċerdot waqt li dan ikun jirċievi l-offerti, u mbagħad fuq l-altar jagħtih f'id-ejh il-patena bil-hobż. Fuq l-altar stess, jew fuq il-kredenza, ihejji l-kalċi bl-inbid u ftit ilma, u jippreżentah lis-saċċerdot. Imbagħad, jekk jintuża c-ċensier, ighin lis-saċċerdot jinċensa l-offerti u l-altar, u hu stess, jew ministru ieħor, jinċensa lis-saċċerdot u l-poplu.

134. Waqt it-Talba ewkaristika d-djaknu joqgħod ħdejn is-saċċerdot, kemmxejn lura minnu, u, xhiñ ikun hemm bżonn, iservi fil-kalċi u l-missal.

135. Fl-ahħar tat-Talba ewkaristika jitla' maġenb is-saċċerdot għad-dossologija, u

jżomm il-kalċi merfugħ f'id-ejh, waqt li s-saċċerdot jagħmel l-istess bil-patena u bl-oħra, sa ma l-poplu jwiegħeb: Amen.

136. Fir-rit tal-paċi, il-kelmiet Agħtu l-paċi lil xulxin iġħidhom id-djaknu b'wiċċu fejn il-poplu; imbagħad, wara li jirċievi l-paċi minn għand is-saċċerdot, hu stess jista' jagħtiha lil dawk il-ministri li jkunu l-eqreb lejh, biex dawn ighadduha ill-ohrajn.

137. Jitqarben biż-żewġ speċi wara li jitqarben is-saċċerdot, u mbagħad iġħinu jqaġben lill-poplu. Jekk il-ministri l-oħra u l-fidili jitqarbenu biż-żewġ speċi, id-djaknu jqaġbihom bil-kalċi, u fl-aħħar jixrob li jifdal.

138. Wara li jitqarben kulħadd, id-djaknu jerġa' jitla' fuq l-altar flimkien mas-saċċerdot, jekk ikun baqa' xi frak jiġi, jieħu l-kalċi u l-vażi sagħi l-oħra fuq il-kredenza, u hemmhekk jippurifikahom u jiqegħedhom sewwa f'posthom bħas-soltu, waqt li s-saċċerdot ikun reġa' mar fuq is-sedja. Iż-żda l-purifikazzjoni tal-vażi sagħi tista' ssir wara l-Quddiesa meta johrog il-poplu; f'dan il-każ, id-djaknu jehodhom fuq il-kredenza u jħallihom hemm fuq il-korporal u mgħottija kif jixraq.

Fir-rit ta' l-egħluq

139. Kif tispicċa t-Talba wara t-tqarbin, jekk ikun il-każ, id-djaknu jxandar lill-poplu l-avviżi qosra li forsi jkun hemm, jekk is-saċċerdot ma jagħżilx li jgħidhom hu stess.

140. Wara l-barka tas-saċċerdot, id-djaknu jibgħat lill-poplu fis-sliem billi jgħid: Morru fil-paċi ta' Kristu

141. Imbagħad flimkien mas-saċċerdot ibus u jselem lill-altar, u jidħlu gewwa bl-istess ordni li jkunu gew.*

II. IL-QUDDIES IKKONČELEBRAT

Tagħrif ta' qabel

153. Il-konċelebrazzjoni turi sewwa l-unità tas-saċċerozoju u tas-sagħrifċċu kif ukoll il-ghaqda tal-poplu kollu ta' Alla. Xi drabi l-lobbligu li ssir il-konċelebrazzjoni jigi mill-istess rit; imma tista' wkoll issir:

1° a) nhar Hamis ix-Xirk, sew fil-Quddiesa tal-Grizma u sew f'dik ta' fil-ghaxija;

b) fil-Quddiesa li ssir fil-Konċilji, fil-Laqgħat ta' l-Isqfijiet u fis-Sinodi;
c) Fil-Quddiesa tal-Barka ta' l-Abbiati.

2° Barra minn dan, bil-permess ta' l-Ordinarju, għax hu għandu jiddeċiedi dwar l-opportunità tal-konċelebrazzjoni, tista' ssir ukoll:

a) fil-Quddiesa konventwali; u fil-Quddies principali fil-knejjes u l-oratorji, meta l-għid tal-fidili ma jkunx jobbliga lis-saċerdoti preżenti biex kull wieħed minnhom iqaddes waħdu mal-fidili.

b) fil-Quddies li jsir f'kull xorta ta' laqgħat tas-saċerdoti sew sekulari sew reliġjuži.⁵⁶

154. Fejn hemm numru kbir ta' saċerdoti is-superjur kompetenti jista' jippermetti li l-konċelebrazzjoni ssir iż-żejjed minn darba fl-istess ġurnata, iżda f'hiniżiet jew postiġiet sagri differenti.⁵⁷

155. Skond id-dritt, hu l-Isqof li għandu jirregola l-prattika tal-konċelebrazzjoni fid-djōċesi tiegħu, ukoll fil-knejjes u fl-oratorji semi-publiki ta' dawk li huma eżenti mill-ġurisdizzjoni tiegħu. Iżda mbagħad id-deċiżjoni dwar l-opportunità tal-konċelebrazzjoni u l-permess għaliha huma jedd ta' kull Ordinarju, kif ukoll tas-Superju maġġur ta' kull Istitut klerikali mhux eżenti, u ta' kull Istitut klerikali ta' ħajja komunitarja mingħajr voti, kull wieħed għall-knejjes u l-oratorji li jaqgħu taħt il-ġurisdizzjoni tiegħu.⁵⁸

156. Hadd u qatt ma jigi aċċettat biex jikkonċelebra jekk il-Quddiesa tkun digħi bdiex.⁵⁹

157. Gieħ kbir jistħoqqilha l-konċelebrazzjoni meta s-saċerdoti tad-djōċesi jikkonċelebraw ma' l-Isqof tagħhom, l-aktar nhar Hamis ix-Xirkxa fil-Quddiesa tal-Grizma, u fl-okkażjoni ta' Sinodu jew Viżta Pastorali. Ghall-istess raġuni hija ta' min jirrikmandaha l-konċelebrazzjoni kull meta ssir laqgħa tas-saċerdoti ma' l-Isqof tagħhom, fl-okkażjoni ta' l-irtiri spirituali jew laqgħat oħrajn, għax fċirkuzanzi bħal dawn ikun jidher car is-sinjal ta' l-unità tas-saċerdozju u tal-ġhaqda tal-Knisja, li hu s-sinjal proprio ta' kull konċelebrazzjoni.⁶⁰

158. Xi drabi r-rit jew il-festa, jkollhom minnhom infuħom tifsira partikulari; għall-hekk, għar-raquni ta' din it-tifsira, qiegħda tingħata s-setgħa lis-saċerdoti

kollha biex, fil-każiżiet li ġejjin, jiċċelebraw jew jikkonċelebraw aktar minn darba fl-istess ġurnata:

a) Nhar Hamis ix-Xirkxa, min jiċċe lebra jew jikkonċelebra fil-Quddiesa tal-Grizma jista' wkoll jiċċelebra jew jikkonċelebra fil-Quddiesa ta' fil-ġħaxixa.

b) Min jiċċelebra jew jikkonċelebra fl-ewwel Quddiesa fil-lejl tal-Għid il-Kbir jista' wkoll jiċċelebra jew jikkonċelebra fit-tieni Quddiesa tal-ġħid.

c) Fil-Milied kull saċerdot jista' jiċċelebra jew jikkonċelebra tliet Quddisiet, imma kull waħda minnhom trid titqaddes fil-ħin proprio tagħha.

d) Min jikkonċelebra ma' l-Isqof jew mad-delegat tiegħu fl-okkażjoni tas-Sinodu jew Viżta Pastorali jew laqgħat oħra tas-saċerdoti jista' jiċċelebra Quddiesa oħra għall-ġid tal-fidili, jekk l-Isqof jid-deċiedi hekk. Dan iġħodd ukoll għal-ġħaż-żebbu tar-reliġjużi ma' l-Ordinarju tagħhom jew mad-delegat tiegħu, sakemm kolloks isir kif titlob il-liggi.

159. Il-Quddiesa ikkonċelebrata, f'kull forma tagħha, issir skond ir-regoli mogħi tija għall-Quddiesa iċċelebrata minn wieħed waħdu, iżda bl-osservazzjonijiet u t-tibdiliet imfissra fin-numri li ġejjin.

160. Jekk fil-Quddiesa ikkonċelebrata la jkun hemm id-djaknu u lanqas ministri oħra biex jagħmlu s-servizz meħtieġ, l-uffiċċi tagħhom isiru minn xi whud mill-konċelebranti.

Ir-riti tal-bidu

161. Fis-sagristija, jew f'post iehor adatt, il-konċelebranti jillbsu l-paramenti li s-soltu jintlibsu meta wieħed iqaddes waħdu. Iżda għal xi raġuni tajba, bħal meta l-konċelebranti jkunu ħafna jew ma jkunx hemm paramenti bizzżejjed, il-konċelebranti, imma qatt iċ-ċelebrant prinċipali, jistgħu ma jilbsux il-pjaneta, imma biss l-istola fuq l-alba.

162. Wara li jithejjha kollex kif imiss, issir bhas-soltu l-proċeċċjoni fil-knisja għall-altar. Il-presbiteri konċelebranti jidu-xu qabel iċ-ċelebrant prinċipali.

163. Meta jaslu fuq l-altar, il-konċelebranti u iċ-ċelebrant prinċipali jsellmu lill-altar u jitilgħu jbusuh; imbagħad imorru hdejn is-sedji mhejjija għalihom. Iċ-ċelebrant prinċipali, qabel ma jmur hdejn is-sedja tiegħu, jista' jincensia l-altar.

Il-liturgija tal-kelma

164. Waqt il-liturgija tal-kelma, il-končelebranti jibqghu f'posthom, u joqogħdu bilqiegħda jew bilwieqfa skond ma jkun imissu joqghod iċ-ċelebrant prinċipali.

165. L-omilija ordinarjament issir miċ-ċelebrant prinċipali, jew minn wieħed mill-končelebranti.

Il-liturgija ewkaristika

166. Ir-riti ta' l-offertorju jsiru miċ-ċelebrant prinċipali, waqt li l-končelebranti l-oħra jibqghu f'posthom.

167. Wara r-riti ta' l-offertorju l-končelebranti jersqu lejn l-altar u jieqfu madwaru, iżda b'mod li l-fidili jistgħu jaraw tajjeb ir-rit imqaddes, u ma jkunx hemm tfixxil għaċ-ċerimonji anqas għad-djaknu kull darba li jkollu jitla' fuq l-altar għasservizz tiegħu.

168. Il-prefażju jghidu c-ċelebrant prinċipali waħdu; iżda l-Qaddis ikantaw jew iġħiduh ilkoll flimkien mal-poplu u mal-grupp tal-kant.

169. Wara id- l-Qaddis il-končelebranti jkomplu t-Talba ewkaristika kif se jitfisser fin-numri li ġejjin. Sakemm ma jingħad xort'oħra fejn imiss, il-ġesti jagħiġi mihhom iċ-ċelebrant prinċipali waħdu.

Kif tingħad it-Talba ewkaristika

170. Il-kliem li jmissħom iġħidu flimkien, il-končelebranti jgħiduh b'mod li l-leħen taċ-ċelebrant prinċipali jista' jinstema' ċar minn kulħadd, halli b'hekk il-poplu jista' jifhem aħjar xi jkun jintqal.

A) It-Talba Ewkaristika I, jew Kanone Ruman

171. It-talba Missier hanin iġħidha c-ċelebrant prinċipali waħdu, b'idejh miftuħa.

172. It-Tifikira tal-hajjin tista' tingħad mill-ewwel končelebrant waħdu, b'leħen ċar u b'idejh miftuħa; bl-istess mod tista' tingħad it-talba Imseħħbin mit-tieni končelebrant.

173. Ilqa' nitolbuk, iġħidha c-ċelebrant prinċipali waħdu, b'idejh miftuħa.

174. Il-končelebranti kollha iġħidu flim-

lkien minn Bierek, o Alla sa Miċ-ċokon tagħna, b'dan il-mod:

a) Bierek, o Alla, bl-idejn mifruxa fuq l-offerti;

b) Hu, awl il-lejl u Hekk ukoll bl-idejn magħquda ma' xulxin;

c) Il-kliem tal-konsagrazzjoni, jekk jista' jkun, jingħad bl-id il-lemminja mifruxa l-ewwel lejn il-ħobż u mbagħad lejn il-kalċi; xhix iċ-ċelebrant prinċipali jerfa' l-ostja u l-kalċi, il-končelebranti l-oħra jħarsu lejhom, u mbagħad jagħmlu inklinazzjoni profonda waqt il-ġenflessjoni taċ-ċelebrant prinċipali.

d) Għalhekk, Mulej u Ixhet fuqhom jingħadu bl-idejn miftuħa.

e) Miċ-ċokon tagħna l-končelebranti jgħidu inklinati u bl-idejn ma' xulxin, sal-kelmiet id-Demm imqaddes ta' Ibnekk imbagħad jieqfu dritt u jroddu s-salib fil-kelmiet b'kull barka u grazza tas-sema.

175. It-Tifikira tal-mejtin tista' tingħad mill-ewwel končelebrant waħdu, b'leħen ċar u b'idejh miftuħa; bl-istess mod tista' tingħad it-talba Lilna wkoll midinbin mit-tieni končelebrant.

176. Fil-kelmiet Lilna wkoll midinbin il-končelebranti kollha jħabbtu fuq sidirhom.

177. Bi Kristu Sidna tingħad miċ-ċelebrant prinċipali waħdu.

178. It-talbiet kollha minn Bierek, o Alla sa Miċ-ċokon tagħna, kif ukoll id-dossol-ġi ja' l-ahħar jistgħu jsiru bil-kant.

B) It-Talba ewkaristika II

179. Qaddis tasseq iġħidha c-ċelebrant prinċipali waħdu, b'idejh miftuħa.

180. Il-končelebranti kollha iġħidu flimkien minn Qaddes għalhekk sa U miċ-ċokon tagħna, b'dan il-mod:

a) Qaddes għalhekk bl-idejn mifruxa lejn l-offerti;

b) Li meta kien u Hekk ukoll bl-idejn magħquda ma' xulxin;

c) Il-kliem tal-konsagrazzjoni, jekk jista' jkun, jingħad bl-id il-lemminja mifruxa l-ewwel lejn il-ħobż u mbagħad lejn il-kalċi; xhix iċ-ċelebrant prinċipali jerfa' l-ostja u l-kalċi, il-končelebranti l-oħra jħarsu lejhom, u mbagħad jagħmlu inklinazzjoni profonda waqt il-ġenflessjoni taċ-ċelebrant prinċipali.

d) Għalhekk aħna u Miċ-ċokon tagħna jingħadu bl-idejn miftuħa.

181. It-Tifikira tal-hajjin Ftakar, Mulej tista' tingħad mill-ewwel konċelebrant wahdu, b'leħen ċar u b'idejh miftuha; bl-istess mod tista' tingħad it-Tifikira tal-mejtin Ftakar ukoll mit-tieni konċelebrant.

182. Li meta kien se jingħata, Hekk ukoll u Għalhekk ahna u nagħmlu dan, kif ukoll id-dossologija ta' l-ahħar jistgħu jsiru bil-kant.

C) It-Talba ewkaristika III

183. Qaddis tassew iġħidha c-ċelebrant principali wahdu, b'idejh miftuha.

184. Il-konċelebranti kollha jgħidu flimkien minn Għalhekk, Mulej sa Hares, nitolbuk, b'dan il-mod:

- a) Għalhekk, Mulej bl-idejn mifruxa lejn l-offerti.
- b) Ghax hu u Hekk ukoll bl-idejn magħquda ma' xulxin.

c) Il-kliem tal-konsagrazzjoni, jekk jista' jkun jingħad bl-id il-leminija mifruxa l-ewwel lejn il-hobż u mbagħad lejn il-kalċi; xhin iċ-ċelebrant principali jerfa' l-ostja u l-kalċi il-konċelebranti l-ohra jħarsu lejhom, imbagħad jagħmlu īnklinazzjoni profonda waqt il-ġenuflessjoni ta-ċelebrant principali.

d) Għalhekk, Mulej u Hares, nitolbuk jingħadu bl-idejn miftuha.

185. Nitolbuk li hu tista' tingħad mill-ewwel konċelebrant wahdu, b'leħen ċar u b'idejh miftuha; bl-istess mod Aġħmel, nitolbuk tista' tingħad mit-tieni konċelebrant.

186. Ghax hu, Hekk ukoll, u Għalhekk, Mulej, kif ukoll id-dossologija ta' l-ahħar jistgħu jsiru bil-kant.

D) It-Talba ewkaristika IV

187. Infahħruk iġħidha c-ċelebrant principali wahdu, b'idejh miftuha.

188. Il-konċelebranti kollha jgħidu flimkien minn Nitolbuk, għalhekk sa Hares, Mulej, b'dan il-mod:

- a) Nitolbuk, għalhekk bl-idejn mifruxa lejn l-offerti;
- b) Kif waslet u Hekk ukoll bl-idejn magħquda ma' xulxin;
- c) Il-kliem tal-konsagrazzjoni, jekk jista' jkun jingħad bl-id il-leminija mifruxa l-ewwel lejn il-hobż u mbagħad lejn il-kalċi; xhin iċ-ċelebrant principali jerfa' l-ostja u l-kalċi, il-konċelebranti l-ohra jħarsu lejħu.

su lejhom, imbagħad jagħmlu īnklinazzjoni profonda waqt il-ġenuflessjoni ta-ċ-ċelebrant principali.

d) Għalhekk, Mulej u Hares, Mulej jingħadu bl idejn miftuha.

189. Ftakar mela, Mulej jista' iġħidha l-ewwel konċelebrant wahdu, b'leħen ċar u b'idejh miftuha.

190. Kif waslet, Hekk ukoll u Għalhekk, Mulej, kif ukoll id-dossologija ta' l-ahħar jistgħu jsiru bil-kant.

Id-dossologija ta' l-ahħar

191. F'kull Talba ewkaristika, id-dossologija ta' l-ahħar iġħidha c-ċelebrant principali, jew hu wahdu jew flimkien mal-konċelebranti l-ohra.

Ir-rit tat-Tqarbin

192. Imbagħad iċ-ċelebrant principali wahdu, b'idejh magħquda ma' xulxin, iġħid il-twissija ta' qabel il-Missierna, u b'idejh miftuha jkompli l-Missierna flimkien mal-konċelebranti l-ohra u mal-poplu.

193. Eħlisna, Mulej iġħidha c-ċelebrant principali wahdu, b'idejh miftuha. Il-konċelebranti kollha u l-poplu jwiegħu: Ghax tiegħek hi s-saltna.

194. Id-djaknu, jew wieħed mill-konċelebranti, jisteden lil kulhadd biex jagħtu l-paċi lil xulxin. Iċ-ċelebrant principali jaġħi l-paċi l-ewwel lill-konċelebranti li jkunu l-aktar qrib lejh, imbagħad lid-djaknu.

195. Waqt il-Haruf t'Alla xi whud mill-konċelebranti jistgħu jgħinu li-ċ-ċelebrant principali jaqsam l-ostji għat-tqarbin tal-konċelebranti u tal-poplu.

196. It-talba Mulej Gesu Kristu, Bin Alla l-ħaj jew Mulej Gesu Kristu, nitolbuk iġħidha c-ċelebrant principali wahdu, minn taħt l-ħsieen.

197. Imbagħad iċ-ċelebrant principali jaġħmel ġenuflessjoni, iqum u jersaq kemmxjejn fil-ġenb. Il-konċelebranti wieħed wara l-ieħor, jitilgħu f'nofs l-altar, jaġħi mu l-ġenuflessjoni, u bil-qima kollha jieħdu l-Gisem ta' Kristu minn fuq l-altar, iżom-muh f'id-ejhom il-leminija, u jiftu x-xellegija taħtu, u hekk jerġġu jmorru f'posthom. Iżda l-konċelebranti, minflok

ma jitilgħu huma stess f'nofs l-alta, jistgħu jibqgħu f'posthom, u ċ-ċelebrant principali, jew xi hadd jew xi whud mill-konċelebranti, iġħaddi minn quddiemhom bil-patena u jqassmilhom il-Ġisem ta' Kristu, jew huma stess iġħaddu l-patena lil-xulxin minn posthom.

198. Imbagħad iċ-ċelebrant principali jieħu l-ostja, iżommha merfugħa kemm-kemm il-fuq b'idu l-leminija, bil-patena taħtha f'idu l-oħra ,u b'wiċċu lejn il-poplu jghid: Dan hu l-Haruf t'Alla, u flimkien mal-konċelebranti u l-poplu jżid darba: Mulej, ma jistħoqqix.

199. Wara dan, iċ-ċelebrant prinċipali, b'wiċċu lejn l-alta, kif ukoll il-konċelebranti l-oħra, iġħidu weħidhom taħt l-ilsien: Il-Ġisem ta' Kristu jħariski għall-hajja ta' dejjem, u b'il-qima kollha jitqarbnu. Imbagħad id-djaknu jirċievi l-Ġisem ta' Kristu minn għand iċ-ċelebrant prinċipali.

200. It-tqarbin bid-Demm ta' Kristu jista' jsir jew direttament mill-kalċi, jew bil-qasba, jew bil-kuċċarina, jew tixxarab l-ostja fi.

201. Jekk isir direttament mill-kalċi, jista' jintuża wieħed minn dawn il-metodi:

a) Iċ-ċelebrant prinċipali jieħu l-kalċi u minn taħt l-ilsien iġħid: Id-Demm ta' Kristu jħariski għall-hajja ta' dejjem, jixrob ftit u jagħti l-kalċi lid-djaknu jew lill-konċelebranti ta' hdejha. Imbagħad jin-żel iqarben lill-fidili jew imur lejn is-sedja tiegħi. Il-konċelebranti, wieħed wieħed, jew tnejn tnejn, jekk ikun hemm żewġ kalċċijiet, jitilgħu fuq l-alta, jixorbu ftit mill-kalċi, u mbagħad imorru lejn is-sedja tagħhom. Id-djaknu, jew il-konċelebrant stess, jimsah il-kalċi bil-purifikatur wara kull tqarbina.

b) Iċ-ċelebrant prinċipali jitqarben bid-Demm bħas-soltu f'nofs l-alta. Il-konċelebranti jibqgħu f'posthom, u d-djaknu, jew wieħed mill-konċelebranti, inewlilhom il-kalċi wieħed wieħed wara xulxin, jew huma stess iġħaddu l-kalċi lil-xulxin minn posthom. Il-kalċi jintmesah kull darba bil-purifikatur minn minn ikun għadu kemm jitqarben jew minn dak li jkun imissu jitqarben. Kull wieħed, kif jitqarben, jerġa' jmur lejn is-sedja tiegħi.

202. It-tqarbin bil-qasba jsir hekk: Iċ-ċelebrant prinċipali jieħu l-qasba, u minn taħt l-ilsien iġħid: Id-Demm ta' Kristu, ecc.; jixrob ftit bil-qasba, u mbagħad biha

stess jixrob ftit ilma minn tazza mhejjija apposta fuq l-alta biex hekk jippurifika, u jiegħedha fuq patena lesta għall-hekk. Imbagħad iħalli l-kalċi f'nofs l-alta; jista' wkoll id-djaknu, jew wieħed mill-konċelebranti, iqiegħed il-kalċi fuq korporal ieħor fin-naha tal-lemin ta' l-alta. Hdejn il-kalċi titqiegħed it-tazza bl-ilma u l-patena li semmejna. Il-konċelebranti jersqu wieħed wieħed, jieħdu kull wieħed il-qasba tiegħu u jixorbu mid-Demm, u mbagħad jippurifikawha u jiegħed fuq il-patena kif ikun għamel iċ-ċelebrant prinċipali.

203. It-tqarbin bil-kuċċarina jsir kif isir bil-qasba; biss, wara li wieħed jitqarben, iħalli l-kuċċarina tiegħi f'tazza bl-ilma biex imbagħad, wara t-tqarbin ta' kulħadd, l-akkoltu jehodha b'kollo fuq il-kredenza, fejn jippurifikasi l-kuċċarini u jimsahhom.

204. Wara l-konċelebranti kollha jitqarben bid-Demm id-djaknu; wara li jitqarben, jixrob id-Demm kollu li jkun fadal, u mbagħad jieħu l-kalċi fuq il-kredenza, fejn jippurifikasi u jimsħu u jlibbsu bħas-soltu .

205. Il-konċelebranti jistgħu wkoll jitqarbnu billi l-ewwel wieħed jitla' fuq l-alta u jitqarben biż-żewġ speci wara xulxin dak il-hin stess; hekk ukoll jagħmlu wieħed wara l-ieħor il-konċelebranti l-oħra.

F'dan il-każ, it-tqarbin isir bhal meta wieħed iqaddes waħdu; biss, it-tqarbin bil-kalċi jsir minn kulħadd bl-istess metodu, jiġifieri kulħadd jitqarben direttament mill-kalċi, jew kulħadd bil-qasba, jew kulħadd bil-kuċċarina.

Wara li jitqarben iċ-ċelebrant prinċipali, il-kalċi jitqiegħed fuq korporal ieħor fin-naha tal-lemin ta' l-alta. Imbagħad kull konċelebranti, wieħed wara l-ieħor, jitla' f'nofs l-alta, jagħmel ġenuflessjoni, jitqarben bl-ostja, u jersaq lejn il-lemin fejn jitqarben bid-Demm bl-istess metodu taċ-ċelebrant prinċipali.

It-tqarbiha tal-ministri u l-purifikazzjoni tal-kalċi jsir kif digħi fissirna.

206. Imma jekk il-konċelebranti jitqarben bl-ostja mxarrba fid-Demm, allura ċ-ċelebrant prinċipali jitqarben biż-żewġ speci bħas-soltu, u jħalli fil-kalċi Demm biżżejjed għat-tqarbiha tal-konċelebranti. Imbagħad id-djaknu, jew wieħed mill-konċelebranti, iqiegħed il-kalċi u l-patena bl-ostja fuq korporal ieħor fin-naha tal-lemin ta' l-alta. Kull konċelebrant, wieħed wara l-ieħor, jitla' fuq l-alta, jagħmel ġenufles-

sjoni, jieħu partikola u jxarrab tarf tagħha fid-Demm, iżomm il-patena taħt ilhiġi, u jütqarben b'dik l-istess partikola; imbagħad imur lejn is-sedja tiegħu.

Id-djaknū wkoll jitqarben bl-istess mod, wara li jwieġeb il-ic-ċelebrant principali li jgħidlu:

Id-djaknū mbagħad jixrob id-Demm kollu li jkun fadal, jieħu l-kalċi fuq il-kredenza, fejn jippurifikah u jimshu u jibbsu bħas-soltu.

Il-bqija, sa l-ahħar tal-Quddiesa, kollex isir bħas-soltu mliċ-ċelebrant principali, waqt li l-konċelebranti jibqgħu ħdejn is-sedji tagħhom.

Fl-ahħar ic-ċelebrant principali wahdu jbus l-altar, isellim lu flimkien mal-konċelebranti, u ikoll jidħlu ġewwa bl-istess ordni li jkunu gew.

III. IL-QUDDIESA MINGHAJR IL-POPLU

B'Quddiesa mingħajr il-poplu n-f-hmu dik li tkun iċċelebrata mis-sacerdot b'ministru wieħed biss miegħu biex jgħi-nu u jwieġbu.

B'mod generali, ir-rit ta' din il-Quddiesa hu bħar-ri tħalli Quddiesa mal-poplu; is-sehem tal-poplu, skond ic-ċirkustanzi, jagħmel il-ministru.

Il-Quddiesa ma titqaddix mingħajr ministru, hiex f'każ ta' ħtiega kbira. F'dan il-każ, jithallha barra t-tislim kollu lill-poplu, kif ukoll il-barka ta' l-ahħar.

Il-kalċi jitħejja qabel il-Quddiesa, fuq il-kredenza magħen il-altar, jew fuq il-altar stess; il-missal jietqiegħed fuq il-altar fin-naha tax-xellug.

Is-sacerdot jagħmel inklinazzjoni quddiem l-altar, irodd is-salib u jghid: ; idur lejn il-ministru u jsellim lu skond waħda mill-formolit tas-soltu; imbagħad jieqaf friglejn l-altar u jagħmel l-att penitenzjali.

Jitla' jbus l-altar, jersaq quddiem il-missal fin-naha tax-xellug ta' l-altar, u jibqa' hemm sat-talba tal-fidili.

Jaqra l-antifona ta' l-introju u jghid il- , skond ir-rubriki.

Igħaqqad idejh ma xulxin, igħid , u wara ffit skiet, jaqra l-kolleTTa b'idejh miftuha; il-ministru jwieġbu

Wara l-kolleTTa, il-ministru jew is-sacerdot stess jaqra l-ewwel lezzjoni bis-salm responzjali tagħha; jekk ikun hemm it-tieni lezzjoni, jaqra lilha wkoll bl- jew il-versett ta' warajha.

Is-sacerdot fl-istess post jagħmel inklinazzjoni, igħid: , u jaqra l-Evangelju; fl-ahħar ibus il-ktieb, minn taħt l-ilsien igħid: , u l-ministru jwieġeb bl-akklamazzjoni.

Imbagħad, skond ir-rubriki, igħid il- flimkien mal-ministru.

Tista' mbagħad issir it-talba tal-fidili f'din il-Quddiesa wkoll; l-intenzjoni jiet igħidhom is-sacerdot, u l-ministru jwieġeb.

Il-ministru jieqħed il-korporal, il-purifikatur u l-kalċi fuq l-altar isiru bħal fil-Quddiesa mal-poplu, bil-formoli ritwali li hemm fl-Ordni għall-Quddiesa. Imbagħad is-sacerdot jersaq lejn il-ġen ta' l-altar, u l-ministru jsawwablu l-ilma biex jaħsel idejh.

It-talba fuq l-offerti u t-Talba ewkaristika jgħidhom skond ir-rit imfisser għall-Quddiesa mal-poplu.

Hekk ukoll igħid il- u l-emboliżmu tagħha bħal fil-Quddiesa mal-poplu.

Wara t-tweġiba tal-ministru għall-emboliżmu, is-sacerdot igħid:

Il-ministru jwieġeb: is- , u s-sacerdot jaġtih il-paci.

Imbagħad, waqt li jghid il-mal-ministru, is-saċerdot jaqsam l-oſtja fuq il-patena; wara l-jixxet biċċa minnha fil-kalċi u jghid:

Wara dan, is-saċerdot iġħid minn taħt l-ilsien it-talba

, jew , jagħmel ġenuflessjoni, iqum u jieħu l-oſtja f'idejh. Jekk il-ministru jkun se jitqarben, is-saċerdot idur lejh, jurih l-oſtja, kemmkemm merfugħa l-fuq mill-patena, u jghid:

Imbagħad idur lejn l-altar u jitqarben.

Jekk il-ministru ma jkunx se jitqarben, is-saċerdot, wara li jagħmel il-ġenuflessjoni, jieħu l-oſtja f'idu u b'wiċċu lejn l-altar iġħid darba minn taħt l-ilsien: , u jitqarben. It-tqarbin bñi-Demm isir kif hemm imfisser fl-Ordni għall-Quddiesa mal-poplu.

Iċ-ċelebrant, qabel ma jqarben ill-ministru, iġħid l-antifona tat-tqarbin.

Il-purifikazzjoni tal-kalċi ssir fil-ġenb ta' l-altar. Imbagħad il-ministru jmur iquegħdu fuq il-kredenza, jew iħallu fuq l-altar, fejn kien fil-bidu tal-Quddiesa.

Wara li jippurifika l-kalċi, is-saċerdot jista' jżomm ftit skiet qabel ma jghid it-Talba wara t-tqarbin.

Ir-rit ta' l-egħluq isir bhal fil-Quddiesa mal-poplu, imma tithalla barra

IV. REGOLI OHRA AKTAR ĜENERALI GHAL KULL FORMA TA' QUDDIESA

Skond it-tradizzjoni liturgika, il-ministri jfissru l-ġieħi li jaġħtu l-lill-altar u l-lill-ktieb ta' l-Evangelju billi jbusuhom. Imma fejn dan ma jaqbilx sewwa mat-tradizzjonijiet u d-drawwiet lokali, il-Konferenza Episkopali tista' tiddetermina sinjal iehor minnflok il-bewsa, u tgħarrraf b'dan l-is-S. Sede.

Fil-Quddiesa jsiru tliet ġenuflessjoni jiet, jiġifieri: wara l-elevazzjoni ta' l-oſtja, wara l-elevazzjoni tal-kalċi, u qabel it-tqarbin.

Barra minn dan, jekk fil-presbiterju jkun hemm it-tabernaklu bis-Santissimu, il-ġenuflessjoni ssir ukoll qabel u wara l-Quddiesa, u kull darba li wieħed iġħad di minn quddiem is-Santissimu.

Hemm żewġ xorta ta' inklinazzjoni jiet: waħda semplice, meta wieħed ibaxxi rasu; l-ohra profonda, meta wieħed jitbaxxa minn qaddu l-fuq.

a) L-inklinazzjoni tar-ras issir meta jissemmew it-Tliet Persuni Divini flimkien, u meta jissemma l-isem ta' Gesù, tal-Vergni mqaddsa Marija, u tal-Qaddis li għall-ġieħ tiegħu tkun qiegħda ssir il-Quddiesa.

b) L-inklinazzjoni profonda ssir lill-altar, jekk ma jkunx hemm it-tabernaklu bis-Santissimu, fit-talbiet ; fil- ; waqt il-kel-miet ; fit-talba tal-Kanone Ruman

Id-djaknu wkoll jagħmel īnklinazzjoni profonda huwa u jitlob il-barka qabel l-Evangelju.

Is-saċerdot, huwa u jghid il-kliem tal-konsagrazzjoni, jiltewa ftit 'il quddiem.

Iċ-ċensier, min jogħġbu južah, jista' jintuża f'kull forma ta' Quddiesa:

- a) fil-proċessjoni tad-dħul;
- b) fil-bidu tal-Quddiesa, għall-inċensazzjoni ta' l-altar;
- c) fil-proċessjoni u x-xandir ta' l-Evangelju;
- d) fl-offertorju, għall-inċensazzjoni ta' l-offerti, ta' l-altar u tas-saċerdot u l-poplu;
- e) fl-elevazzjoni ta' l-oſtja u l-kalċi wara l-konsagrazzjoni.

Is-saċerdot jixhet l-inċens fiċ-ċensier u jbierku bis-sinjal tas-salib, bla ebda formola oħra.

L-inċensazzjoni ta' l-altar issir hekk:

a) Jekk l-altar hu maqtugħ minn mal-hajt, idur jincensah mad-dawra kollha tiegħu.

b) Jekk muhiex maqtugħ minn mal-hajt, iġħaddi jincensah min-naha tal-lemin għan-naha tax-xellug.

Jekk is-salib ikun fuq l-altar jew maġenbu, l-ewwel jincensa lilu qabel l-altar; jekk ikun wara l-altar, jincensah

xh'n jasal quddiemu, huwa u għaddej minn naha għall-oħra.

Il-purifikazzjoni

237. Kemm-il darba teħel xi farka ta' l-ostja mas-swaba', l-aktar wara l-qsim tagħha jew wara t-tqarbin tal-fidili, is-sacerdot ifarfar subgħaj fuq il-patena jew, għall-bżonn, iħaflaħhom fl-jiġi. Hekk ukoll jiġboi li frak li jista' jkun hemm barra mill-patena.

238. Il-vazi sagħi jippurifikahom is-sacerdot jew id-djaknu wara t-tqarbin jew wara l-Quddiesa, kemm jista' jkun fuq il-kredenza. Il-kalċi jippurifikah bl-inbid u l-ilma, jew bl-ilma biss, li mbagħad jinxtorob mill-istess sacerdot jew djaknu. Il-patena jimsahha bil-purifikatur bħas-soltu.

239. Jekk taqa' ostja jew partikola, tin-ġabar bil-qima kollha; imma jekk jinxtered xi ftit mid-Demm, il-post fejn jaqa' jinħasel bl-ilma, u dan l-ilma mbagħad jinxtehet fis-sagħarju.

It-tqarbin biż-żewġ speci

240. Il-forma tat-tqarbin biż-żewġ speci, minhabba s-sinjal tiegħi, hija forma aqwa. Ghax f'din il-forma s-sinjal ta' l-ikla ewkaristika jidher wisq aħjar, u fiha tifhsira aktar ċara tar-rieda tal-Mulej meta b'Demmu stess ried iwettaq il-Patt il-għid u ta' dejjem, u turina aħjar ir-relazzjoni li hemm bejn il-mejda ewkaristika u l-mejda eskalologika.⁶²

241. Ir-ragħajja spiritwali jifttxu li jgħall-lmu lill-fidili, sew lil dawk li jitqarbu biż-żewġ speci u sew lil dawk li jkunu prezent iġħal dan ir-rit, u jissrulhom mill-aħjar li jistgħu t-tagħlim tal-Konċilju Tridentin dwar il-forma tat-tqarbin imqaddes. Fuq kolloxi iwissuhom li, skond it-tagħlim tal-fidi kattolika, in-nisrani, ukoll meta jitqarben bi speci waħda biss, jirċievi lil Kristu shiħi kollu kemm hu, u jieħu sagament veru, u għalhekk it-tqarbin bi speci waħda ma jtellef xejn mill-frott sagrementali u ma jnaqqas ebda grazzja meħtiega għas-salvazzjoni.⁶³

Ighallmuhom ukoll li l-Knisja dejjem thares is-Sagamenti fis-sustanza kollha tagħhom; imma, f'dik li hi amministrazzjoni tagħhom, il-Knisja għandha s-setgħa li tiddetermina u tbiddel kif tiġġiduka hi, meta tara li c-ċirkustanzi u ż-żminijiet u l-postijiet jitbolu hwejjeg oħra aktar addatti għall-gieħ tas-sagamenti u għall-ġid ta'

min jirċevihom.⁶⁴ Fl-istess hin ir-ragħajja spiritwali jħegġu lill-fidili biex dejjem minn qalbhom jieħdu sehem fir-rit imqaddes li jurihom aktar car is-sinjal tal-mejda ewkaristika.

242. Skond ma jiddeċiedi l-Isqof, u bi thejjija kateketika tajba, it-tqarbin bil-kalċi jista' jingħata:⁶⁵

- 1) llin-neofiti adulti, fil-Quddiesa iċ-ċelebrata minnufihi wara l-Magħmudija tagħhom; lill-adulti li jirċievu l-Grizma, fil-Quddiesa tal-Grizma tagħhom; lill-insara mgħammdin, fir-rit ta' l-aċċettazzjoni tagħ-hom fix-xirkha tal-Knisja;
- 2) lill-miżżeġwgin godda, fil-Quddiesa taż-Żwieg tagħhom;
- 3) lill-ordinati, fil-Quddiesa ta' l-Ordinazzjoni tagħhom;
- 4) lill-abatissa, fil-Quddiesa tal-barka tagħha; lill-verġni, fil-Quddiesa tal-konsagrazzjoni tagħhom; lill-professi, lill-ġenituri tagħhom, lil qrabathom u lil ħuthom ir-reliġjuži, fil-Quddiesa li fiha l-professi jagħmlu jew iġeddu l-ewwel professjoni jew jagħmlu l-professjoni perpetwal tagħ-hom;

5) lill-missjunarji koadjuturi lajci, fil-Quddiesa taċ-ċeremonja pubblika tat-tluq tagħhom; lil dawk li jirċievu missjoni ekkleżjastika, fil-Quddiesa li fiha tingħaż-żalhom l-istess missjoni;

6) fil-Vjatku, lill-marid u lil dawk kollha li jkunu jieqfu miegħu, meta l-Vjatku jingħata fil-Quddiesa iċ-ċelebrata fid-dar tal-marid kif hu permess mil-lijgi;

7) lid-djaknu u lill-ministri li jkunu jaqdu l-uffiċċju tagħhom fil-Quddiesa bil-kant;

8) fil-konċelebrazzjoni:

- a) lil dawk kollha, ukoll lajci, li fl-istess konċelebrazzjoni jkunu jaqdu ser-vizz tas-sew liturgiku, kif ukoll lis-semnaristi kollha li jieħdu sehem fiha;
- b) fil-knejjes u l-oratorji propri tagħhom, lill-membri kollha ta' l-Istituti li jipprofessaw il-kunsilli evangeliċi; lill-membri ta' Soċjetajiet oħra li jingħataw 'I Alla bil-wiegħdiet religjuži jew bl-offerta tagħhom infużhom jew b'xi rabta oħra; lil dawk kollha li lej u nhar iħixu mal-membri ta' dawn l-Istituti u Soċjetajiet;

9) lis-sacerdoti li jieħdu sehem f'ċelebrazzjonijiet kbar bla ma jkunu jistgħu jiddeċċebraw jew jikkonċelebraw fihom;

10) lil dawk kollha li jkunu fi rtir spiritwali, fil-Quddiesa li ssir fl-istess irtir sewwa sew għal dawk li jkunu jieħu sehem attiv fi; lil kull minn jieħu sehem f'laqgħat u kungressi pastorali, fil-Quddiesa komunitarja tagħhom;

11) lil dawk li jissemmew fin-numru 2 u 4, fil-Quddiesa tal-gublewijiet tagħhom;

12) lill-parrinijiet, lill-ġenituri, lill-parti l-ohra miżżeġwga u lill-katekisti tal-lajċi adulti mgħammdin ġoddha, fil-Quddiesa tal-Magħムudija tagħhom;

13) lill-ġenituri, lill-qraba u benefaturi kbar ta' saċerdot ġdid, fil-festa ta' l-ewwel Quddiesa tiegħu;

14) lill-membri tal-komunitajiet, fil-Quddiesa konventwali jew "tal-komunità", skond in-n. 76 ta' dan l-Ordni generali.

243. Għat-tqarbin biż-żewġ speċi jithejja dan li gej:

a) Jekk it-tqarbin bil-kalċi jsir bil-qasba, tithejja qasba tal-fidda kull wieħed għaċ-ċelebrant u għal kull min se jitqarben, tazza bl-ilma ghall-purifikazzjoni tal-qasab, u patena biex jitqiegħdu fuqha.

b) Jekk isir bil-kuċċarina, tithejja kuċċarina waħda.

c) Jekk isir bl-ostja mxarrba fid-Demm, wieħed ifittek li l-ostji ma jkunux irqaq wiqqas jew żgħar hafna, imma ftit ehxen mis-soltu, biex it-tarf tagħhom iż-żomm tajjeb meta jixxarrab bid-Demm, u hekk it-tqarbin isir bla tfixkil xejn.

1. Ir-rit tat-tqarbin biż-żewġ speċi meta d-Demm jittieħed direttament mill-kalċi.

244. Jekk ikollu d-djaknu jew saċerdot ieħor jew l-akkoltu biex jassistih:

a) Iċ-ċelebrant jitqarben bħas-soltu biż-żewġ speċi, iqis li fil-kalċi jħalli Demm biżżejjed għall-oħrajn, u jimsaħ ix-xoffa tal-kalċi minn barra bil-purifikatur.

b) Iċ-ċelebrant jagħti l-kalċi u l-purifikatur lill-assistent tiegħu (djaknu jew saċerdot ieħor jew akkoltu), u hu jieħu l-patena jew piissidi bl-ostji, u t-tnejn imorru fejn jistgħu jqarbnu sewwa lill-fidili.

c) Min ikun se jitqarben jersaq bil-qimma u jieqaf quddiem iċ-ċelebrant, li jerfa' ostja quddiemu u jgħidlu: Il-Ġisem ta' Kristu; u hu jwieġebu Amen, u jitqarben.

d) Imbagħad jersaq u jieqaf quddiem l-assistent, li jgħidlu: Id-Demm ta' Kristu; hu jwieġeb Amen, u l-assistent iressaq lu l-purifikatur u l-kalċi; jieħu l-purifikatur u jzommu taħbi ilħiġi, jista' wkoll b'idu stess iressaq il-kalċi lejn xoftej biex jixrob, u jogħġod attent biex ma jixerred xejn mid-Demm; wara li jitqarben iwarrab, u l-assistent jimsaħ ix-xoffa tal-kalċi minn barra bil-purifikatur.

e) Jekk ikun hemm min se jitqarben bi speċi wahda biss, l-assistent, meta

jispicċa t-tqarbin biż-żewġ speċi, jitla' jqiegħed il-kalċi fuq l-altar; iċ-ċelebrant ikompli jqarben, u mbagħad jitla' fuq l-altar u hu stess, jew l-assistent, jixrob li jkun fadal mid-Demm u jippurifika bħas-soltu.

245. Jekk ma jkollu la d-djaknu, la saċerdot u lanqas l-akkoltu biex jassistih:

a) Iċ-ċelebrant jitqarben bħas-soltu biż-żewġ speċi, iqis li fil-kalċi jħalli Demm biżżejjed għall-oħrajn, u jimsaħ ix-xoffa tal-kalċi minn barra bil-purifikatur.

b) Imur fejn jista' jqarben sewwa lill-fidili; minn ikun se jitqarben biż-żewġ speċi jersaq bil-qimma u jieqaf quddiemu, jitqarben bl-ostja u jersaq kemmxjejn fil-ġenb.

c) Meta kulħadd ikun tqarben bl-ostja, iċ-ċelebrant iqiegħed il-piśsidi fuq l-altar u jieħu l-kalċi u l-purifikatur; it-tqarbin bil-kalċi jsir kif hemm imfisser fin-n. 244 d.

d) Wara t-tqarbin bid-Demm ta' Kristu, iċ-ċelebrant iqiegħed il-kalċi fuq l-altar u, jekk ikun hemm oħrajn għat-tqarbin bi speċi waħda, jinżel iqarbinhom bħas-soltu; jerġa' jitla' fuq l-altar, jixrob li jkun fadal mid-Demm u jippurifika bħas-soltu.

2. Ir-rit tat-tqarbin biż-żewġ speċi, bl-ostja mxariba bid-Demm.

246. Jekk ikollu d-djaknu jew saċerdot ieħor jew l-akkoltu biex jassistih:

a) Iċ-ċelebrant jagħti l-kalċi u l-purifikatur lill-assistent, u hu jieħu l-patena jew piissidi bl-ostji, u t-tnejn imorru fejn jistgħu jqarbnu sewwa lill-fidili.

b) Min ikun se jitqarben jersaq bil-qimma u jieqaf quddiem iċ-ċelebrant waqt li jzomma il-plattin taħbi il-ħiġi; iċ-ċelebrant ixarrab tarf l-ostja fil-kalċi, jurihelu u jgħidlu: Il-Ġisem u d-Demm ta' Kristu; hu jwieġeb Amen, jitqarben, u jerġa' jmur f'posta.

c) It-tqarbin ta' min ikun se jitqarben bi speċi wahda, ix-xorb tad-Demm li jiġi, u l-purifikazzjoni, kolloks isir kif fissirna aktar 'il fuq.

247. Jekk ma jkollu la d-djaknu, la saċerdot ieħor u lanqas l-akkoltu biex jassistih:

a) Iċ-ċelebrant, wara li jitqarben bid-Demm, jieħu l-piśsidi jew patena bl-ostji bejn is-swaba' l-werrej u tan-nofs ta' idu x-xellugija, u l-kalċi bejn is-swaba' l-kbir u l-werrej ta' l-istess id, u jmur fejn jista' jqarben sewwa lill-fidili.

b) Min ikun se jitqarben jersaq bil-qima u jieqaf quddiem ic-čelebrant waqt li jzomm il-plattina taht ilhiitu, u jitqarben kif hemm imfisser fin-n. 246 b.

c) Tista' wkoll tithejja mejda žgħira, mghottija bi tvalja bajda u korporal fuqha, hdejn l-ewwel targħa ta' l-altar jew hdejn il-kancell, u c-čelebrant iqueghed il-kalċi fuqha biex ikun jista' jqarben ahjar.

d) It-tqarbin ta' minn ikun se jitqarben bi speċi waħda, u l-bqja tar-ri, kol-lox lisir kif fissirna aktar 'il fuq.

3.

Ic-čelebrant ukoll juža l-qasba biex jitqarben bid-Demm.

Jekk ikol lu d-djaknu jew saċerdot iehor jew akkoltu biex jassistih:

a) Ic-čelebrant iqarben bl-ostja kif hemm imfisser fin-n. 244 b u c.

b) Min ikun qiegħed jitqarben jersaq u jieqaf quddiem l-assistent, li jgħidlu;

; hu jwieġeb , jieħu qasba minn għand il-ministru li ikun fil-qrib apposta, u biha jixrob ftit Demm mill-kalċi; joħrog il-qasba mill-kalċi, joqghod attent biex ma jixerred xejn mädi-Demm, u jersaq biex jippurifika l-qasba

billi biha jixrob ftit ilma minn tazza li tkun fid ministro iehor wieqaf hdejn l-assistent, u mbagħad iqueghed il-qasba f'tazza oħra li l-istess ministru jkollu f'idu l-ohra.

Jekk ma jkollu la d-djaknu, ja saċerdot iehor u lanqas l-akkoltu biex jassistih, ic-čelebrant stess iressaq il-kalċi lil min ikun se jitqarben bil-qasba; mill-bqja jinżamm l-ordni li fissirna fin-n. 245 għat-tqarbin bil-kalċi. Maġenb ic-čelebrant ikun hemm ministru bit-tazza ta' l-ilma f'idu ghall-purifikazzjoni tal-qasab.

4.

Jekk ic-čelebrant iċċollu d-djaknu jew saċerdot iehor jew l-akkoltu biex jassistih, dan iżomm il-kalċi f'idu x-xellugija; min ikun se jitqarben jieqaf quddiemu, bil-platti taħt ilhiitu, u l-assistent, wara li jgħidlu: , iqar-bnu b'mod li ma jmissx il-kuċċarina ma' xofftej jew ma' lsienu.

Jekk ma jkollu la d-djaknu, ja saċerdot iehor u lanqas l-akkoltu biex jassistih, is-saċerdot stess iqarben lill-fidili, l-ewwel bl-ostja, u mbagħad bid-Demm.